

นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการฝึกผู้นำนักเรียนเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

เวณิการ์ หล้าสระเกษ และพรณี ปัญชรหัตถกิจ

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการฝึกผู้นำนักเรียน เพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำนักเรียน 72 คนประกอบด้วยกลุ่มทดลองจำนวน 36 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 36 คน กลุ่มทดลองได้รับคัดเลือกเข้าสู่โปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ด้วยการบรรยายประกอบสไลด์ ภาพพลิก การอภิปรายกลุ่ม เสนอตัวแบบ สาธิตและฝึกปฏิบัติ การแสดงบทบาทสมมติ การจัดป้ายนิเทศ และได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครู ผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบบันทึกปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ Paired Sample t-test และ Independent Sample t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกันทางสถิติและมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับ 0.05 ด้านความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับ 0.001 และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับ 0.01 ด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ กลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับ 0.01 และลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้นำนักเรียน, ความสามารถของตนเอง, แรงสนับสนุนทางสังคม, โรคเหงือกอักเสบ

Original Article

Effects of Application of Self - Efficacy Theory and Social Support on Student Leaders for Gingivitis Protection of Students at Grade 5 Primary School, Pratai District, Nakhonratchasima Province

Wenika Lasaket and **Pannee Banchonhattakit**
Faculty of Public Health, Khon Kaen University

Abstract

This quasi-experimental study which aimed to study the effects of the application of self-efficacy theory and social support for behavioral modification of student leaders to preventing gingivitis in students at grade 5 of primary school, Pratai district, Nakhon Ratchasima Province. The samples were 72 students separated into two groups: experimental group and comparison group. Each group included 36 students. The experimental group received the Dental Health Education Program. The implementation consisted of teaching about gingivitis, group discussion, model observation, learning, demonstration, role playing and health education board. Moreover, they also received social support from teachers and parents. The data was collected by use of questionnaire and plaque index measurement before and after the experiment. The data were analyzed by descriptive statistic for demographic data, the comparative analysis were used by Paired Sample t- test and Independent Sample t-test. The level of significance was set at 0.05

The results of this study found that after implementation, the experimental group had mean score of knowledge about gingivitis significantly higher than before the experiment and higher than the comparison group at $p < 0.001$. Mean score of perceived self- efficacy of the experimental group was not different from before the intervention and higher than comparison group at $p < 0.05$. The mean score of outcome expectation of the first group was significantly higher than before the intervention at $p < 0.01$ and higher than the comparison group at $p < 0.01$. The experimental group also had a mean score of behavior in gingivitis prevention higher than before the intervention and higher than the comparison group at $p < 0.01$. The mean score for dental plaque of the experimental group was significantly lower than before the experiment at $p < 0.01$ and lower than the comparison group at $p < 0.05$.

Keywords: *Student leader, Self-efficacy, Social support, Gingivitis*

บทนำ

โรคเหงือกอักเสบเป็นโรคในช่องปากที่ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญทางทันตสุขภาพ และยังเป็นปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานสาธารณสุขของประเทศไทย แม้จะไม่ใช่โรคที่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิต แต่ถ้าหากไม่ได้รับการตรวจพบและไม่ได้รับการรักษาตั้งแต่แรกเริ่มที่เป็น ก็อาจทำให้อาการของโรคลุกลามจนทำให้เกิดการสูญเสียฟันในที่สุดได้ การมีสุขภาพช่องปากจะมีผลให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ได้ เนื่องจากการสูญเสียฟันจะมีผลต่อการบดเคี้ยวอาหาร ทำให้เคี้ยวอาหารไม่ได้หรือเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่ควรเน้นหนักด้านทันตกรรมป้องกัน เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปี เนื่องจากเด็กในวัยนี้กำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและมีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่พบว่าเหงือกจะมีลักษณะบวมโตหรือเหงือกอักเสบช่วงวัยรุ่นเนื่องจากร่างกายจะมีการตอบสนองต่อสิ่งที่มาระคายเคืองเฉพาะที่รุนแรงกว่าปกติ (กมลทิพย์ สุขสันติสกุลชัยและคณะ, 2541) นอกจากนี้โรคเหงือกอักเสบในกลุ่มเด็กวัย 12 ปี ถูกใช้เป็นเครื่องทำนายแนวโน้มของการเกิดโรคเหงือกอักเสบในวัยผู้ใหญ่ และยังใช้เป็นตัวแทนเปรียบเทียบความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากของประเทศต่างๆ จากรายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 4 พ.ศ. 2537 ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2544 และครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550 โดยกองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สภาวะปริทันต์ในกลุ่มเด็กอายุ 12 ปี พบมีเหงือกอักเสบและหินน้ำลายเป็นร้อยละ 75.3, 76.9 และ 72 ตามลำดับ พฤติกรรมทันตสุขภาพของเด็กกลุ่มอายุ 12 ปีนี้คือแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทั้งโรงเรียนร้อยละ 26.3 โดยโรงเรียนจะมีการสอนและแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากโดยครูอนามัย วิธีการแปรงฟันที่ทำกันมากคือ ถูไปถูมา ร้อยละ 29.8 ส่วนวิธีการขยับปัดนั้นเด็กสามารถทำได้เพียงร้อยละ 7.7 เท่านั้น เมื่ออยู่ที่บ้านแม่จะเป็นผู้กระตุ้นเตือนให้เด็กแปรงฟันร้อยละ 40.2 และพบว่าเด็กเคยรับประทานอาหารแล้วลืมแปรงฟันและเข้านอนมากถึง ร้อยละ 72.3 (กองทันตสาธารณสุข, 2551) สมศักดิ์ เลิศจิระจรัส (2548) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการควบคุม

แผ่นคราบจุลินทรีย์ด้วยตนเองด้วยวิธีการแปรงฟันร่วมกับการใช้เม็ดย้อมคราบจุลินทรีย์ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนทันตสุขภาพและวิธีการใช้เม็ดย้อมคราบจุลินทรีย์ พร้อมทั้งได้รับเม็ดย้อมไปฝึกทำที่บ้าน สามารถควบคุมแผ่นคราบจุลินทรีย์ได้ดีกว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับเฉพาะทันตสุขภาพและกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งอรรถัญญา บัวพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมการแปรงฟันอย่างถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการแปรงฟัน การปฏิบัติตัวในการแปรงฟัน มีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้นำนักเรียนเป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถช่วยเหลืองานด้านอนามัยโรงเรียนได้เป็นอย่างดี (กรมอนามัย, 2547) เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันมากที่สุด อีกทั้งอยู่ในวัยใกล้เคียงกัน จึงสามารถพูดคุยกันเข้าใจได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการฝึกผู้นำนักเรียนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ โดยมีแนวคิดคือ การที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบได้ถูกต้องหรือไม่ นั้น เกิดจากการรับรู้ในความสามารถของตนเอง หากบุคคลมีความเชื่อสูงว่าตนเองสามารถปฏิบัติได้ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมได้ถูกต้อง (Bandura, 1977) ส่วนแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูและผู้ปกครองจะเป็นแรงเสริมที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถูกต้องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาถึงผลของการฝึกผู้นำนักเรียนโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภายในและระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองในเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ

และการแปรผันที่ถูกรวบรวม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

สมมติฐานในการวิจัย

ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนและค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนในเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการแปรผันที่ถูกรวบรวม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่ผู้วิจัยประยุกต์ขึ้นจากทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับกิจกรรมทางทันตสุขภาพตามเดิมจากทางโรงเรียน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลองทั้งสองกลุ่ม (Two Group Pretest-Posttest Design) ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 8 สัปดาห์ ทั้งนี้การวิจัยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีเงื่อนไขในการคัดเลือกโรงเรียนที่จะทำการศึกษาคือ

1. เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใกล้เคียงกัน มีจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใกล้เคียงกัน
2. เป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินกิจกรรมทางทันตสุขภาพใกล้เคียงกัน

3. มีปัญหาภาวะทันตสุขภาพโรคเหงือกอักเสบใกล้เคียงกัน

4. เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหาร คณะครู ตลอดจนนักเรียนยินดีเข้าร่วมโปรแกรมตลอดการวิจัย

เมื่อคัดเลือกโรงเรียนที่จะทำการศึกษาได้แล้ว จึงทำการจับฉลาก (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกโรงเรียนใดจะได้เป็นกลุ่มทดลองหรือกลุ่มเปรียบเทียบ เมื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว จึงทำการคัดเลือกผู้นำนักเรียนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ

- 1.สุขภาพอนามัยดี มีการรักษาความสะอาดของร่างกาย
- 2.บุคลิกภาพมีลักษณะเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- 3.มีความรู้พื้นฐาน เจตคติและพฤติกรรมด้านอนามัยดี
- 4.มีจิตใจโอบอ้อมอารี ชอบอาสาช่วยงานส่วนรวม
- 5.สมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง
- 6.ใจรักและมีเวลาพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
- 7.ระดับการเรียนปานกลางขึ้นไป
- 8.ไม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบกิจกรรมพิเศษเกิน 2 กิจกรรมขึ้นไป

โดยขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือ 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 36 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (อรุณ จีรวัฒนกุล และคณะ, 2547)

สูตรในการคำนวณ

$$n / \text{group} = \frac{2(Z_{\alpha/2} + Z_{\beta})^2 \sigma^2}{\Delta^2}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ดังนี้

- 1.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลองเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถ

ของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและส่วนที่ 6 แบบบันทึกปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

แบบสอบถามชุดนี้สร้างครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้ตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลองใช้และตรวจสอบวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราซ (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยหาค่าความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบเท่ากับ 0.77 หาค่าความน่าเชื่อถือของความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบเท่ากับ 0.75 หาค่าความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบเท่ากับ 0.76 โดยค่าความเที่ยงรวมทุกหมวดได้เท่ากับ 0.76

2.เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบประกอบด้วย (1) การจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ โดยการบรรยายประกอบสื่อทัศนศึกษา การจัดมุมทัศนศึกษา การเล่นเกมประกอบกิจกรรม (2) การนำเสนอตัวแบบที่มีพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพที่ดี (3) การแสดงบทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่มถึงแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ (4) การสาธิตและการฝึกปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกวิธี และ (5) การได้รับแรงเสริมจากครู ผู้ปกครองและผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและภายหลังการทดลองโดยใช้สถิติ Paired Sample t – test และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการ

ทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ Independent Sample t – test

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 10-12 ปี กลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 10.80 ปี กลุ่มเปรียบเทียบ 11.02 ปี กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 75 ในกลุ่มทดลอง และร้อยละ 60 ในกลุ่มเปรียบเทียบ ความถี่ในการแปรงฟันส่วนใหญ่คือ วันละ 2 ครั้ง ผู้ปกครองของทั้งสองกลุ่มจะมีการดูแลการแปรงฟันเป็นบางครั้ง คือ สัปดาห์ละ 1-2 วัน ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นจะเป็นผู้ดูแลการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทั้งที่โรงเรียนและพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เคยตรวจดูความสะอาดภายหลังการแปรงฟัน

การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลองพบว่า ประเด็นความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.1) ประเด็นการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ พบว่า ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.1) ประเด็นความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ พบว่า ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.1) และประเด็นปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ พบว่า ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย

มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.2) ดังนั้นจึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์มากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

จากผลของการใช้โปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่ประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่จัดขึ้นทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลจำแนกตามประเด็นได้ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภายหลังการทดลองผู้นำนักเรียนในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงความรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูประจำชั้นและผู้ปกครอง และได้ใช้กลวิธีทางสุขศึกษาคือการบรรยายที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้มากในเวลาจำกัด โดยการจัดกิจกรรมการสอนประกอบสไลด์ ภาพพลิก การสาธิต ภาพจำลอง การจัดป้ายนิเทศ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ซักถามประเด็นปัญหาที่สงสัย ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองเกิดการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้น โดยเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom, 1979) โดยนักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีนั้น

ต้องใช้กิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การบรรยาย การทดลอง การทำกิจกรรมต่างๆ การฝึกปฏิบัติและการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมทั้งการแจกแผ่นพับเรื่องโรคเหงือกอักเสบ การแปร่งฟันที่ถูกต้อง การตรวจฟันอย่างง่ายด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีเวลาศึกษาได้ไม่จำกัด มีเวลาทำความเข้าใจในเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ (สุวิทย์ จงตระกูลรัตน์, 2532) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประวิทย์ หมีน้อย (2548) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้มีผลมาจากการใช้ตัวแบบที่มีชีวิตจริงและอยู่ในช่วงวัยรุ่น ทำให้ตัวแบบไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นให้มีการแสดงออกตลอดเวลา อีกทั้งการจัดกิจกรรมอยู่ในช่วงเวลาที่มีการสอบปลายภาคของกลุ่มทดลองด้วยทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการทำกิจกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังการทดลองผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการอบรมในโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่ประยุกต์จากทฤษฎีความสามารถของตนเองซึ่งเป็นทฤษฎีหลักจัดให้นักเรียนกลุ่มทดลองสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตตัวแบบ โดยการให้นักเรียนเสนอบุคคลที่

เป็นตัวแทนในการแปรผันที่ถูกวิธีและการมีสุขภาพช่องปากที่ดี โดยการให้ออกมาพูดคุยกบอกล่าวและสาธิตการแปรผันที่ถูกวิธี โดยการได้รับแรงเสริมจากครูประจำชั้นและผู้ปกครองที่คอยแนะนำ ซึ่งตัวแบบที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกตนั้น จะทำให้ผู้สังเกตเกิดความมั่นใจว่าตัวแบบแสดงลักษณะที่คล้ายคลึงกับตนเองทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าคุณเองก็ทำได้เช่นกัน (Bandura, 1977) และมีการจัดประสบการณ์ตรง โดยการสาธิตและฝึกปฏิบัติการแปรผัน การใช้ไหมขัดฟัน การตรวจดูแผ่นคราบจุลินทรีย์ การตรวจฟันอย่างง่ายด้วยตนเอง โดยมีอุปกรณ์ประกอบการสาธิตและการฝึกปฏิบัติ รวมถึงรางวัลที่ให้เป็นการกำลังใจสำหรับตัวแบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในกิจกรรมอย่างชัดเจน มีผลให้เกิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถของตนเองที่แบนดูราได้เสนอว่า แหล่งที่มาของความคาดหวังในความสามารถของตนเองคือ ความสำเร็จจากการทำงาน การปฏิบัติให้สำเร็จด้วยตนเองเป็นแหล่งสำคัญที่จะเพิ่มความคาดหวังในตนเอง การเรียนรู้จากตัวแบบ การดูการกระทำของบุคคลอื่นสามารถสร้างความคาดหวังให้กับผู้สังเกตรวมถึงการพูดชักจูงจากผู้อื่นก็สามารถทำให้เขาประสบความสำเร็จได้สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญดาว พันธุ์หมุด (2549) ซึ่งศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังการทดลองผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความคาดหวังในผลดีของการป้องกัน

โรคเหงือกอักเสบ โดยในกิจกรรมที่จัดให้กลุ่มทดลองมีการสังเกตตัวแบบที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบด้วยการแปรผันที่ถูกวิธีและสม่ำเสมอ การตรวจดูความผิดปกติของเหงือกและฟันด้วยตนเอง การพูดคุยกแลกเปลี่ยนจากตัวแบบโดยตรง ทำให้ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองรับรู้ว่ามีเมื่อปฏิบัติพฤติกรรมดังกล่าวแล้วเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร นอกจากนี้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่มถึงแนวทางในการปฏิบัติตนในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบที่เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้การกระตุ้นเตือนจากครูและผู้ปกครองและเพื่อนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ House (1981) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม โดยทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามีความสามารถทำได้และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ทำให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของเตือนใจ ภาคภูมิ (2542) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรักษาฟันให้แข็งแรงและการแปรผันอย่างถูกต้องตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนนทบุรี พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความคาดหวังในผลดีของการปฏิบัติตัวสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังการทดลองผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนจะมีการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นได้แก่ การบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ การแจกแผ่นพับ การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอตัวแบบ การเปิดโอกาสให้ร่วมแสดงความคิดเห็นรวมถึงการฝึก

ปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกวิธีซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura, 1977) ที่เชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคลอาจมีความสามารถไม่แตกต่างกัน แต่อาจมีพฤติกรรมแตกต่างกันได้ แม้ในบุคคลเดียวกันก็อาจแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกันในสภาพการณ์ต่างกัน ดังนั้นหากบุคคลเชื่อว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรก็จะแสดงความสามารถออกมา คนที่เชื่อว่าตัวเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอยและจะประสบความสำเร็จรวมถึงแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับจาก ครู ผู้ปกครองและเพื่อนล้วนสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาของอรรถกัญญา บัวพัฒน์ (2551) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมการแปรงฟันอย่างถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเลื่อม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยพบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการแปรงฟันสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังการทดลองผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการอบรมในโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ โดยผู้นำนักเรียนในกลุ่มทดลองสามารถแปรงฟันได้ถูกวิธีและสะอาดมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ทำให้ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลง เพราะคราบจุลินทรีย์จะมีการก่อตัวอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะบริเวณคอฟันซึ่งเป็นแหล่งที่คราบจุลินทรีย์สะสมได้ง่าย การไม่มีแผ่นคราบจุลินทรีย์สะสมบนผิวฟันนานเกิน 48 ชั่วโมงจึงจะทำให้ไม่เกิดเหงือกอักเสบ ดังนั้นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียน ได้แก่ การปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกวิธี การตรวจฟันอย่างง่ายด้วย

ตนเอง การตรวจดูแผ่นคราบจุลินทรีย์โดยใช้เม็ดย้อมคราบฟัน ทำให้ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตัวได้ถูกต้องทำให้ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงและเมื่อปฏิบัติสม่ำเสมอจะส่งผลให้เหงือกอักเสบลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรรถกัญญา บัวพัฒน์ (2541) ซึ่งได้ศึกษาการเปรียบเทียบการสอนทันตสุขศึกษาระหว่างการใช้เพลงกับการใช้สีย้อมคราบจุลินทรีย์ที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้กิจกรรมการฝึกทักษะแปรงฟัน การตรวจดูแผ่นคราบจุลินทรีย์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์และเหงือกอักเสบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดโปรแกรมการฝึกผู้นำนักเรียน ควรพิจารณาถึงกิจกรรมของทางโรงเรียนด้วย ไม่ควรจัดกิจกรรมในวันที่ทางโรงเรียนมีกิจกรรมอื่น เพราะจะทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมที่จัดให้เท่าที่ควร
2. การใช้ตัวแบบที่มีชีวิตจริง ควรหากิจกรรมในการคัดเลือกตัวแบบที่กลุ่มยอมรับและตัวแบบก็ยอมรับเช่นกัน เพื่อป้องกันการไม่ยอมรับและไม่พอใจของกลุ่มและจะทำให้ตัวแบบมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแบบด้วย เพื่อให้กลุ่มเกิดความเชื่อถือ
3. การเสริมแรงด้วยวาจาของรางวัลรวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอ สามารถทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี
4. การให้เพื่อนช่วยเพื่อนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น เพื่อนในกลุ่มมีความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เช่น การให้คำแนะนำในการแปรงฟันและการกระตุ้นเตือนเพื่อนร่วมห้องให้สนใจการดูแลสุขภาพช่องปาก ทั้งนี้เนื่องมาจากเด็กส่วนใหญ่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถพูดจาและสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันได้ดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ รศ.ดร.พรรณี ปัญชรหัตถกิจ ผศ.ดร.รุจิรา ดวงสงค์ ดร.สุดาวดี กิตติไพวานนท์และคุณวนิดา ทองดินนอก ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและตรวจสอบความ

ถูกต้องของแบบสอบถามให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์เป็น อย่างดีเยี่ยมและขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ จน การศึกษาสำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ สุขสันติสกุลชัย และคณะ. (2541). เอกสารประกอบการสอนวิชาทันตกรรมป้องกันและปริทันตวิทยา. ขอนแก่น: ภาควิชาทันตภิบาล วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น.
- กรมอนามัย กองทันตกรรมสาธารณสุข. (2551). รายงานผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมอนามัย. (2547). คู่มือผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ขวัญดาว พันธุ์มุด. (2549). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เตือนใจ ภาคภูมิ. (2542). ประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขภาพศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการรักษาฟันให้แข็งแรงและการแปรงฟันอย่างถูกต้องตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขภาพ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประพัฒน์ทิพย์ หื่นน้อย. (2548). ผลของโปรแกรมสุขภาพศึกษาในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาตอนปลายในตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ เลิศจิระจรัส. (2548). การควบคุมแผ่นคราบจุลินทรีย์ด้วยตนเองด้วยวิธีการแปรงฟันร่วมกับการใช้เม็ดยาสี้อมคราบจุลินทรีย์ในนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยาสารทันตสาธารณสุข. 10(1-2),18-27.
- สุวิทย์ จุงตระกูลรัตน์. (2532). การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับชาวบ้าน. ลำปาง: ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน.
- อรกัญญา บัวพัฒน์. (2551). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขภาพศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการพัฒนาพฤติกรรมการแปรงฟันอย่างถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเลื่อม อำเภอเมือง จังหวัด อุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อวรรณ วรรณฤทัย. (2541). การเปรียบเทียบการสอนทันตสุขภาพระหว่างการให้เพลงกับการใช้สีย้อมคราบจุลินทรีย์ที่มีต่อพฤติกรรมทันต สุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต(สุขภาพ) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. บทความย่อผลงานวิจัยทางทันตสาธารณสุข.169.
- อรุณ จิรวัดณ์กุล. (2547). ชีวิตที่ดีที่ใช้ในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ขอนแก่น: ภาควิชาชีวิตที่ดีและประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุข ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy:Toward a Unifying of Behavior Change Psychological. New York: Holt.

Rincchart and Winson. Bloom, B.S. (1979). Taxonomy of Education Objective The Classification of Education Goals Handbook 1 Cognitive Domain. London.

Longman Inc.House, J.S. (1981). The Association of Social Relationship and Activities with Mortality : Community Health Study. American Journal Epidemiology. 10(1), 12-18.

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มทดลอง (n=36) กับกลุ่มเปรียบเทียบ (n=36)

ประเด็น	\bar{d}	S.D.	95% CI	t	p-value
ความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ					
กลุ่มทดลอง	3.72	1.64	0.51 – 3.40	5.56	0.005
กลุ่มเปรียบเทียบ	1	2.50			
การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ					
กลุ่มทดลอง	0.93	4.20	-5.90-0.59	2.44	0.017
กลุ่มเปรียบเทียบ	-0.02	3.79			
ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ					
กลุ่มทดลอง	3.53	5.06	-10.28 – 4.59	2.01	0.043
กลุ่มเปรียบเทียบ	-0.25	6.05			
การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ					
กลุ่มทดลอง	6.69	2.42	0.46 – 3.52	7.67	0.015
กลุ่มเปรียบเทียบ	-1.14	2.92			

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างผลต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ระหว่างกลุ่มทดลอง (n=55) และกลุ่มเปรียบเทียบ (n=52) ภายหลังการทดลอง (ผู้นำนักเรียนและนักเรียนชั้น ป.5 ที่เหลือทุกคน)

ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์	\bar{d}	S.D.	95% CI	t	p-value
กลุ่มทดลอง	-0.87	0.87	0.08 – 0.58	2.32	0.020
กลุ่มเปรียบเทียบ	-0.03	0.61			